

**НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК
УКРАЇНИ**

вул. Інститутська, 9, м. Київ, 01601, Україна
телефон: 0-800-505-240
факс +380 (44) 230-20-33, 253-77-50
e-mail: nbu@bank.gov.ua Код ЄДРПОУ 00032106

**NATIONAL BANK
OF UKRAINE**

9, Instytutska St., Kyiv, 01601, Ukraine
phone: 0-800-505-240
fax +380 (44) 230-20-33, 253-77-50,
e-mail: nbu@bank.gov.ua

25.09.2019 № 20-0007/49559

Голові Комітету Верховної Ради України
з питань фінансів, податкової та митної
політики
Гетьманцеву Д.О.

Про розгляд електронної петиції
щодо списання безнадійної
кредитної заборгованості перед
банками за договорами 2006-2011
років

Національний банк України в межах наданих повноважень розглянув надіслану листом Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики від 12.09.2019 №04-32/9-24 електронну петицію Бочевара Миколи Миколайовича щодо вирішення питання списання безнадійної заборгованості перед банками за договорами 2006-2011 років і повідомляє, що листом від 23.09.2019 № 20-0007/49014 автору електронної петиції - Бочевару Миколі Миколайовичу були надіслані роз'яснення по суті порушених ним питань (копія додається).

Додаток: на 4-х арк.

Голова

Яків СМОЛІЙ

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

вул. Інститутська, 9, м. Київ, 01601, Україна
телефон: 0-800-505-240
факс +380 (44) 230-20-33, 253-77-50
e-mail: nbu@bank.gov.ua Код ЄДРПОУ 00032106

NATIONAL BANK OF UKRAINE

9, Instytutska St., Kyiv, 01601, Ukraine
phone: 0-800-505-240
fax +380 (44) 230-20-33, 253-77-50,
e-mail: nbu@bank.gov.ua

23.09.2019 N 20-0007/19014

Бочевар Микола Миколайович

Про розгляд електронної петиції
щодо списання безнадійної
кредитної заборгованості

Національний банк України в межах наданих повноважень розглянув надіслану листом Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики від 12.09.2019 №04-32/9-24 електронну петицію Бочевара Миколи Миколайовича щодо вирішення питання списання безнадійної заборгованості перед банками за договорами 2006-2011 років і повідомляє таке.

Відповідно до статті 2 Закону України “Про Національний банк України” (далі - Закон про Національний банк) Національний банк України є особливим центральним органом державного управління, який, згідно з частиною 2 статті 19 Конституції України, діє лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією України та законами України.

Згідно зі статтею 5 Закону України “Про банки банківську діяльність” (далі – Закон про банки) та статтею 4 Закону про Національний банк банки є незалежними в своїй діяльності і не мають ні організаційного, ні структурного підпорядкування Національному банку України.

Статтею 5 Закону про банки органам державної влади, до яких відноситься і Національний банк України, і органам місцевого самоврядування заборонено будь-яким чином впливати на керівництво чи працівників банків у ході виконання ними службових обов’язків або втручатись у діяльність банку, за винятком випадків, передбачених законом.

Відносини банку з клієнтом регулюються законодавством України, нормативно-правовими актами Національного банку України та угодами (договорами) між клієнтом та банком (стаття 55 Закону про банки).

Порядок надання кредитів, їх повернення, згідно зі статтею 1054 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), здійснюються виключно на договірних умовах із врахуванням вимог параграфу 2 глави 71 розділу III книги п'ятої ЦК України, інших вимог цього Кодексу, актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості.

Відповідно до положень ЦК України ніхто не може бути примушений до укладання тих чи інших договорів. Договір є обов’язковим для виконання

сторонами (стаття 629 ЦК України), зобов'язання має виконуватися належним чином відповідно до умов договору та вимог ЦК України, інших актів цивільного законодавства (стаття 526 ЦК України).

Статтею 638 ЦК України передбачено, що договір є укладеним, якщо сторони в належній формі досягли згоди з усіх істотних умов договору.

Відносини, які виникають між кредитором та боржником на підставі кредитного договору, є договірними, і втручання в них суперечитиме основним принципам цивільного законодавства, зокрема статтям 3, 626, 628, 1054 ЦК України.

Згідно із статтею 599 ЦК України зобов'язання припиняється виконанням, здійсненим належним чином.

Відповідно до статті 47 Закону про банки під час видачі кредитів банки розміщують залучені від вкладників та інших кредиторів кошти від свого імені, на власних умовах та на власний ризик.

Оцінюючи власний кредитний ризик, банки визначають розмір очікуваних втрат (збитків) за активами унаслідок дефолту боржників та формують резерви з метою зменшення таких ризиків. Банки самостійно, приймають рішення щодо оцінки наданих кредитів (у тому числі віднесення до безнадійних) та подальшого їх визнання (припинення визнання) в обліку. При цьому, списання банком за рахунок резерву безнадійної заборгованості, не є підставою для припинення вимог банку до позичальника/контрагента. Таке списання фінансового активу з балансу банку не встановлює, не змінює та не припиняє вимог кредитора до боржника за кредитним договором.

Прощення кредитором частини боргу за кредитним договором застосовується з банківській практиці як один із заходів реструктуризації кредиту, яка передбачає зміну умов кредитного договору, спрямовану на створення сприятливих умов для виконання зобов'язань позичальником, у якого виникли фінансові труднощі. Реструктуризація кредиту здійснюється шляхом укладання додаткового договору між кредитором і позичальником. Проте, податковим законодавством України встановлено порядок оподаткування прощеного кредитором боргу.

Банки самостійно приймають рішення щодо оцінки наданих кредитів, а також подальшого їх визнання (припинення визнання (списання) в обліку та не зобов'язані повідомляти про це Національний банк України. При цьому, банк зобов'язаний продовжувати роботу щодо відшкодування списаної за рахунок резерву безнадійної заборгованості.

Слід зазначити, що списання банком з балансу безнадійної заборгованості або повернення її на баланс призводить лише до змін в бухгалтерському обліку такої заборгованості.

З урахуванням викладеного сторони кредитного договору можуть врегулювати будь-які питання, пов'язані з виконанням ними зобов'язань за кредитним договором, шляхом проведення переговорів та внесення відповідних змін до раніше укладених договорів.

Тому, питання щодо порядку виконання зобов'язань за кредитним договором клієнтом банку підлягає вирішенню безпосередньо з банком.

Варто звернути увагу на те, що Закон України "Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті" (далі - Закон про мораторій) не вирішує проблеми громадян (позичальників або майнових поручителів) за споживчими кредитами, наданими їм кредитними установами - резидентами України в іноземній валюті, оскільки існуючий механізм заборони на стягнення майна таких громадян, не комплексно вирішує проблему з погашення валютних кредитів, тому що мораторій лише тимчасово забороняє звертати примусове стягнення на заставлене майно боржників.

Слід також зазначити, що з 21.04.2019 набрав чинності Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII (далі - Кодекс), який вводиться в дію з 21.10.2019. Дія Кодексу розповсюджується також і на фізичних осіб, зокрема, статтею 134 Кодексу врегульовано питання щодо звільнення боржника - фізичної особи від боргів.

Крім того, відповідно до пункту 2 Прикінцевих та перехідних положень Кодексу з 21 жовтня 2020 року Закон про мораторій втрачає чинність.

Прикінцевими та перехідними положеннями Кодексу (пункт 3) передбачено внесення змін та доповнень до низки законів України, якими регулюються питання щодо боргових зобов'язань, зокрема, передбачено доповнення ЦК України статтею 481, яка регламентує правові наслідки нездатності фізичної особи виконати свої майнові зобов'язання і погасити борги.

Так, стосовно фізичної особи, яка є нездатною виконати свої майнові зобов'язання і погасити борги, може бути відкрито провадження у справі про неплатоспроможність і введена процедура реструктуризації боргів боржника або така особа може бути визнана банкрутом у справі про неплатоспроможність із застосуванням процедури задоволення вимог кредиторів за правилами, передбаченими Кодексом України з процедур банкрутства.

Закон України "Про фінансову реструктуризацію" доповнено статтею 251, якою передбачено спеціальні положення, пов'язані з досудовими процедурами санації.

Прощення (списання) залишку заборгованості за кредитним договором в іноземній валюті, забезпеченим іпотекою, що визначається як різниця між розміром вимог забезпеченого кредитора, визнаних господарським судом у справі про неплатоспроможність боржника, та розміром вимог забезпеченого кредитора, які підлягають погашенню відповідно до цього пункту, здійснюється після повного виконання зобов'язань боржником за реструктуризованим зобов'язанням.

У разі, якщо боржник не має фінансових можливостей погашати вимоги забезпеченого кредитора на умовах, передбачених цим пунктом, господарський суд за клопотанням боржника відмовляє у затвердженні плану реструктуризації та закриває провадження у справі про неплатоспроможність.

Для цілей цього пункту членами сім'ї боржника вважаються члени сім'ї боржника, які проживали в квартирі або житловому будинку, що є предметом забезпечення, на момент укладення іпотечного договору та проживають на момент відкриття провадження у справі про неплатоспроможність, а також діти цих осіб, які народилися після укладення іпотечного договору.

Також, пунктом 5 Прикінцевих та перехідних положень Кодексу встановлені особливості реструктуризації заборгованості фізичних осіб за кредитом в іноземній валюті, який забезпечений іпотекою квартири або житлового будинку, що є єдиним місцем проживання сім'ї боржника, а саме:

- склад і розмір грошових зобов'язань визначаються в національній валюті за курсом, встановленим НБУ на дату відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи (до розміру вимог забезпеченого кредитора не включаються штрафні санкції та пеня);

- визнані господарським судом вимоги погашаються у розмірі ринкової вартості квартири або будинку, яка визначається оцінювачем, визначеним кредитором, при цьому, залишок заборгованості підлягає прощенню після повного виконання боржником за реструктуризованим зобов'язанням;

- якщо боржник до відкриття провадження у справі частково погасив кредит, розмір вимог забезпеченого кредитора зменшуються пропорційно до частини кредиту, погашеної боржником;

- для квартир площею не більше 60 м² або не більше 13,65 м² житлової площі на кожного члена сім'ї боржника та будинків площею не більше 120 м² на реструктуризоване зобов'язання встановлюється відсоткова ставка у розмірі українського індексу ставок за 12-місячними депозитами фізичних осіб у гривні, збільшеному на 1 %, та строк погашення вимог у 15 років;

- для квартир та будинків, площа яких перевищує вищевказані розміри, на реструктуризоване зобов'язання боржника встановлюється відсоткова ставка у розмірі українського індексу ставок за 12-місячними депозитами фізичних осіб у гривні, збільшеному на 3 відсотки, та строк погашення вимог у 10 років;

- сторони вправі встановити у плані реструктуризації або мировій угоді інші умови реструктуризації, але не гірші, ніж зазначені вище.

Зважаючи на вищевикладене, порушене у електронній петиції питання, на нашу думку, врегульоване законодавством України.

Начальник управління по роботі
зі зверненнями правоохоронних та
державних органів
Департаменту банківського нагляду

Вікторія ЧЕРНИХ